

Zaaknummer : 01065815
Ons Kenmerk : ODH881089
Datum : 20-02-2024

Beschikking

Wet natuurbescherming - Soortenbescherming

Onderwerp

Op 24 maart 2023 hebben wij een aanvraag om ontheffing geregistreerd als bedoeld in artikel 3.3, eerste lid, en artikel 3.8, eerste lid, van de Wet natuurbescherming. De aanvraag heeft betrekking op het uitvoeren van renovatie-, sloop- en nieuwbouwwerkzaamheden van woningen gelegen aan de Oranjestraat 2 tot en met 12 (even), Fortstraat 18 tot en met 32, Klinkerlandsestraat 12 tot en met 52 (even) en Krammerstraat 2 tot en met 12 (even) te Herkingen en wordt aangevraagd namens Oost West Wonen. De aanvraag betreft het opzettelijk storen van de huismus alsmede het opzettelijk beschadigen, vernielen of wegnemen van nesten of rustplaatsen van de huismus en de gierzwaluw, alsmede het opzettelijk verstoren van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis alsmede het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis. Ontheffing wordt gevraagd voor het overtreden van de verbodsbepalingen zoals genoemd in:

- artikel 3.1, tweede lid, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het opzettelijk beschadigen, vernielen of wegnemen van nesten of rustplaatsen van de huismus (*Passer domesticus*) en de gierzwaluw (*Apus apus*);
- artikel 3.1, vierde lid, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het opzettelijk storen van de huismus (*Passer domesticus*);
- artikel 3.5, tweede lid, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het opzettelijk verstoren van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) en de ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*);
- artikel 3.5, vierde lid, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) en de ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*).

De ontheffing wordt aangevraagd voor de periode 1 september 2024 tot en met 31 december 2028.

Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. Op grond van het overgangsrecht in de Aanvullingswet natuur Omgevingswet is de Wet natuurbescherming nog van toepassing op deze procedure.

Besluit

Wij besluiten:

- I. de aangevraagde ontheffing te **verlenen** aan Oost West Wonen;
- II. de in het vervolg van dit besluit opgenomen voorschriften te verbinden aan deze ontheffing;
- III. de aanvraag en de aanvullende gegevens van 18 december 2023 onderdeel te laten zijn van deze ontheffing;
- IV. dat deze ontheffing geldig is vanaf 1 september 2024 tot en met 31 december 2029.

Ondertekening

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
voor dezen,

ing. L. Hopman
Hoofd Toetsing & Vergunningverlening Milieu
van de Omgevingsdienst Haaglanden

Appendices:

- I. Renovatieroute met fasering;
- II. Aangetroffen nestlocaties huismus en gierzwaluw;
- III. Aangetroffen verblijfplaatsen vleermuizen;
- IV. Locaties tijdelijke voorzieningen huismus en vleermuizen;
- V. Locaties permanente voorzieningen gierzwaluw en vleermuizen.

Rechtsmiddelen

Voor de mogelijkheid rechtsmiddelen aan te wenden tegen deze beschikking wijzen wij op de desbetreffende tekst in het begeleidende schrijven.

VOORSCHRIFTEN

Algemene voorschriften

1. De ontheffinghouder dient:
 - a. de start van de werkzaamheden te melden (startmelding);
 - b. het ecologisch werkprotocol op te sturen bij de startmelding van de werkzaamheden;
 - c. relevante wijzigingen in de uitvoering één maand van tevoren te melden. Het betreft wijzigingen die van invloed kunnen zijn op de effectbeoordeling van de aanvraag en/of de uitvoering van de voorgestelde mitigerende en/of compenserende maatregelen;
 - d. de datum van beëindiging van de werkzaamheden uiterlijk één week van tevoren te melden.

Bovenstaande meldingen dienen gericht te worden aan de Unit Groen Bodem en Opsporing van de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid, Postbus 550, 3300 AN te Dordrecht, telefoonnummer 078-7708585, e-mailadres toezichtnatuur@ozhz.nl onder vermelding van 'flora en fauna'. De meldingen mogen schriftelijk of digitaal worden gedaan.

2. De ontheffinghouder is ervoor verantwoordelijk dat zijn personeel of derden die betrokken zijn bij de uitvoering van het project, op de hoogte zijn van de voorschriften in deze ontheffing en de maatregelen in het rapport 'Mitigatieplan renovatie/sloop woningen Klinkerlandstraat e.o. te Herkingen' van 18 december 2023 en de aanvullende gegevens van 18 december 2023. Hiervoor dient een ecologisch werkprotocol te worden opgesteld en op de locatie aanwezig te zijn. In het ecologisch werkprotocol dient in ieder geval het volgende te worden opgenomen:
 - a. de voorwaarden zoals opgenomen in deze ontheffing;
 - b. aanduiding van de locatie van het plangebied;
 - c. de uit te voeren werkzaamheden;
 - d. de periode waarin de werkzaamheden uitgevoerd worden;
 - e. de mitigerende en compenserende maatregelen;
 - f. de momenten waarop ecologische begeleiding ingeschakeld wordt;
 - g. het logboek van de ecologische begeleiding dat door de deskundige wordt bijgehouden.
3. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een afschrift van deze ontheffing, het ecologisch werkprotocol inclusief het logboek van de ecologische begeleiding (i.c. controle, vrijgave werkzaamheden) op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren. De genoemde documenten mogen, mits leesbaar, digitaal worden getoond.
4. De werkzaamheden dienen ecologisch begeleid te worden door een deskundige¹ op het gebied van de huismus, de gierwaluw, de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis.

¹ Onder een deskundige wordt verstaan:

Een ecologisch deskundige is iemand die ecologisch advies geeft of werkzaamheden begeleidt op het gebied van leefgebieden en/of (beschermde) soorten. Hij of zij heeft schriftelijk aantoonbare ervaring en specifieke ecologische kennis, voortkomend uit een afgeronde mbo-, hbo- of universitaire opleiding, met als zwaartepunt Nederlandse ecologie.

De ecologisch deskundige heeft voldoende kennis en jarenlange ervaring om ecologisch onderzoek uit te kunnen voeren en advies te kunnen geven. Hij of zij:

- (her)kent de functionaliteit van leefgebieden van (beschermde) soorten;
- heeft kennis van de algemeen erkende onderzoeks- en monitoringsmethoden;
- kan resultaten onderbouwd rapporteren en ecologische werkprotocollen uitwerken;
- kan ontheffing aanvragen opstellen of daarbij ondersteunen;
- kan anticiperen op en heeft voortschrijdend inzicht in het uitvoeren van ecologisch werk in de praktijk (inclusief vrijstellingen en gedragscodes);
- kan specifieke ecologische maatregelen toepassen en begeleiden;
- zet zich aantoonbaar actief in op het gebied van de soortenbescherming en is werkzaam bij Nederlandse natuurorganisaties, (semi)overheidsinstanties en/of een ecologisch adviesbureau dat bij voorkeur is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus.

5. De ontheffinghouder dient, met inachtneming van de voorschriften in deze ontheffing, de maatregelen uit te voeren zoals beschreven in het rapport 'Mitigatieplan renovatie/sloop woningen Klinkerlandstraat e.o. te Herkingen' van 18 december 2023 en de aanvullende gegevens van 18 december 2023.
6. Indien een of meerdere in voorschrift 5 bedoelde maatregelen onverhoopt niet uitvoerbaar zijn, dienen hiervoor minimaal gelijkwaardige maatregelen voor wat betreft de functionaliteit en effectiviteit te worden getroffen.
7. Tijdig, uiterlijk één maand voordat de in voorschrift 6 bedoelde maatregelen worden uitgevoerd, dienen deze ter goedkeuring aan de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid te worden voorgelegd.
8. De details over de plaatsing, de types en het onderhoud van de voorzieningen dienen te worden gemeld via het registratieformulier verblijfsvoorzieningen op <https://eloket.odh.nl/verblijfsvoorzieningen>. Deze meldingen dienen te worden gedaan:
 - a. voor tijdelijke voorzieningen: uiterlijk twee weken na het verzenden van deze ontheffing;
 - b. voor permanente voorzieningen: uiterlijk één week voor het plaatsen van de permanente voorzieningen.

Specifieke voorschriften

9. Zowel de tijdelijke als de permanente voorzieningen moeten functioneel zijn voor de periode waarvoor deze worden ingezet. Dit houdt in dat de voorzieningen minimaal één keer per jaar gecontroleerd dienen te worden op functionaliteit en dat – indien nodig – de functionaliteit van de voorziening zo spoedig mogelijk weer hersteld wordt. Het controleren op functionaliteit dient door de ecologisch deskundige (voorschrift 4) uitgevoerd te worden buiten het broedseizoen van de huismus en de gierzwaluw en in de actieve periode van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis. Bovendien moeten de tijdelijke nestkasten en verblijfplaatsen zich te allen tijde buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden bevinden.

Huisumus

10. Het ongeschikt maken van de huismusnests dient verricht te worden buiten het broedseizoen van de huismus dat loopt van 1 maart tot en met 31 augustus, en buiten koude perioden gedefinieerd als perioden vanaf drie dagen aanhoudende (nacht)vorst; en op voorwaarde dat ten minste 2/3e van het totale aantal nests behouden blijft gedurende de betreffende winterperiode. Indien sprake kan zijn van late vervollegsels (ter beoordeling aan deskundige) dient ook de maand september te worden ontzien. Het ongeschikt maken van de bebouwing voor de huismus dient te worden uitgevoerd door het eerst handmatig lichten van dakpannen en het hierna plaatsen van weringborstels. Dit dient te gebeuren onder begeleiding van en na expliciete vrijgave door een ecologisch deskundige (voorschrift 4). Indien er nests in gebruik zijn, dient het ongeschikt maken plaats te vinden nadat de betreffende huismussen de nestlocatie uit eigen beweging hebben verlaten.
11. Het ongeschikt maken wordt gefaseerd uitgevoerd waarbij het plangebied is opgedeeld in vier woonblokken (zie appendix I). Woonblok 1 en 2 worden tegelijkertijd ongeschikt gemaakt en woonblok 3 en 4 worden tegelijkertijd ongeschikt gemaakt. De volgende twee woonblokken mogen pas ongeschikt gemaakt worden wanneer de daken van de eerste twee woonblokken weer toegankelijk en geschikt zijn gemaakt als nestlocatie.
12. De effectiviteit van de weer toegankelijk en geschikt gemaakte daken voor de huismus dient te worden gemonitord door een ecologisch deskundige op het gebied van de huismus (voorschrift 4). De monitoring dient te worden uitgevoerd conform de richtlijnen voor het onderzoek naar nestlocaties van de huismus uit het meest recent geldende Kennisdocument Huisumus (BIJ12). Uit deze monitoring moet blijken of de huismus gebruik maakt van de daken. Met betrekking tot deze monitoring gelden de volgende voorwaarden:
 - a. de effectiviteit van de weer toegankelijk en geschikt gemaakte daken dient onderzocht te worden in het eerste jaar na het beschikbaar komen en het functioneel zijn van de daken als nestlocatie. Hierbij geldt dat gestart dient te worden in het eerstvolgende broedseizoen;

- b. de resultaten van de monitoring dienen vóór 1 december van datzelfde jaar te worden aangeleverd in een monitoringsverslag bij de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (voorschrift 1). In deze rapportage moet zijn opgenomen:
 - I. de data, tijden en weercondities van de veldbezoeken, wijze waarop de monitoring heeft plaatsgevonden, eventuele inzet van apparatuur (verrekijker etc.), wie de veldbezoeken heeft uitgevoerd en de waarnemingen die zijn gedaan per veldbezoek;
 - II. een heldere conclusie over de effectiviteit van de voorzieningen.
 - c. indien blijkt dat de voorzieningen niet afdoende zijn en meer dan een derde van de nestlocaties permanent verloren is gegaan, dient ofwel een plan van aanpak te worden aangeleverd bij de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid met daarin een voorstel voor extra maatregelen en/of optimalisatie; ofwel een rapport met een ecologische onderbouwing dat de uitblijvende effectiviteit niet toe te schrijven is aan de getroffen maatregelen maar aan andere factoren;
 - d. Indien de bij c gestelde extra maatregelen noodzakelijk zijn, dienen deze het opvolgende jaar te worden gemonitord.
13. De tijdelijke voorzieningen mogen pas verwijderd worden wanneer de gewenningsperiode in acht is genomen en de weer toegankelijk en geschikt gemaakte daken functioneel zijn. De verwijdering dient begeleid te worden door een ecologisch deskundige op het gebied van de huismus. Indien blijkt dat de tijdelijke voorziening in gebruik is genomen, mag deze uitsluitend verwijderd worden buiten de kwetsbare periode van de soort en nadat door de deskundige is vastgesteld dat de voorziening is verlaten.

Gierzwaluw

14. De werkzaamheden aan de woningen waar de gierzwaluwnesten zijn aangetroffen, gelegen aan de Fortstraat 19 en Oranjestraat 2, en de naastgelegen woningen gelegen aan de Fortstraat 21 en Oranjestraat 4, dienen te worden uitgevoerd tussen 1 september en 15 april. Indien sprake kan zijn van late vervolglegels (ter beoordeling van deskundige) dienen de nestplaatsen tot en met 15 september te worden ontzien en dienen de werkzaamheden te worden uitgevoerd tussen 15 september en 15 april.
15. De permanente voorzieningen, tien nestkasten van het type NK GZ 03 van Vivara Pro, dienen aanwezig en functioneel te zijn voordat de gierzwaluw weer aanwezig is in Nederland, vóór 15 april van het volgende broedseizoen. In het broedseizoen dienen te allen tijde de oorspronkelijke nestlocaties of de permanente voorzieningen aanwezig te zijn.

Gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis

16. Het ongeschikt maken van de zomer- en paarverblijfplaatsen dient te worden uitgevoerd in de actieve periode van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis, die loopt van 15 april tot en met 15 oktober. Het ongeschikt maken dient te gebeuren onder begeleiding van de ecologisch deskundige (voorschrift 4). Om vleermuizen redelijkerwijs de mogelijkheid te geven om de verblijfplaats te verlaten voordat met de werkzaamheden wordt gestart, dienen voorzieningen zoals exclusion flaps te worden ingezet. De weersomstandigheden dienen ten tijde van het ongeschikt maken gedurende tenminste vijf dagen gunstig te zijn (minimaal 10 graden, minder dan 5 Bft en droog), waarvan minimaal drie van de vijf dagen aaneengesloten met gunstige weersomstandigheden. Bij het ongeschikt maken in het najaar dienen alle vijf dagen met goed weer doorlopen te zijn vóór 15 oktober. Het ongeschikt maken later dan 15 oktober is niet mogelijk. Bij overdag slecht weer, en 's avonds rond zondondergang en in de nacht goed weer telt dit nog steeds als gunstige weersomstandigheden. Na het ongeschikt maken, en voorafgaand aan de werkzaamheden, dient een controlebezoek te worden uitgevoerd door de ecologisch deskundige met behulp van een batdetector om de aanwezigheid van vleermuizen in de bebouwing uit te sluiten, alvorens het plangebied wordt vrijgegeven. Hiervan dient verslag te worden gedaan in het logboek (voorschrift 2).

17. Indien invliegopeningen met elkaar in verbinding staan is het per drie meter, onder voorwaarde dat minimaal één van deze openingen ongeschikt wordt gemaakt door middel van een exclusion flap, toegestaan om de overige openingen ongeschikt te maken door middel van weringsborstels, rugvulling of rondschuim (zonder plakranden). Het gebruik van purschuim, glaswol of (steiger)netten is niet toegestaan.
18. Het verwijderen van de tijdelijke voorzieningen dient te gebeuren onder begeleiding van de ecologisch deskundige (voorschrift 4). De tijdelijke voorzieningen mogen pas verwijderd worden na een gewenningsperiode waarin zowel de tijdelijke als de permanente verblijfplaatsen gelijktijdig aanwezig en beschikbaar zijn geweest. Voor de gewenningsperiode geldt:
- voor zomerverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis drie maanden waarbij enkel de maanden april tot en met oktober meetellen;
 - voor paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis zes maanden voorafgaand aan het paarseizoen;
 - voor paarverblijfplaatsen van de ruige dwergvleermuis één maand waarbij enkel de maanden april tot en met oktober meetellen.

De verwijdering dient begeleid te worden door de ecologisch deskundige (voorschrift 4), die het vrijgeven ook noteert in het ecologisch logboek (voorschrift 2). Indien blijkt dat de tijdelijke voorziening in gebruik is genomen, mag deze uitsluitend verwijderd worden buiten de kwetsbare periode van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis en nadat door de deskundige is vastgesteld dat de voorziening uit eigen beweging is verlaten.

Aanwijzingen voor gebruik

- Voor alle soorten - beschermd én onbeschermd - geldt de zorgplicht zoals bedoeld in artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming. Op grond hiervan dient zoveel als redelijkerwijs mogelijk is schade aan deze soorten te worden voorkomen.
- Gedurende de werkzaamheden dient rekening te worden gehouden met het broedseizoen van vogels. Verstoring van broedgevallen van vogels dient te worden voorkomen. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd in het kader van de Wet natuurbescherming. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode.
- Indien de ontheffinghouder de onderhoudsverplichting wenst over te dragen aan een derde, dan moet de ontheffinghouder zorgdragen voor het contractueel vastleggen daarvan.

OVERWEGINGEN

Aanleiding

Op 24 maart 2023 hebben wij een aanvraag om ontheffing geregistreerd als bedoeld in artikel 3.3, eerste lid, en artikel 3.8, eerste lid, van de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb). De aanvraag heeft betrekking op het uitvoeren van renovatie-, sloop- en nieuwbouwwerkzaamheden van woningen gelegen aan de Oranjestraat 2 tot en met 12 (even), Fortstraat 18 tot en met 32, Klinkerlandsestraat 12 tot en met 52 (even) en Krammerstraat 1 tot en met 12 (even) te Herkingen en wordt aangevraagd namens Oost West Wonen. De aanvraag betreft het opzettelijk storen van de huismus alsmede het opzettelijk beschadigen, vernielen of wegnemen van nesten of rustplaatsen van de huismus en de gierzwaluw, alsmede het opzettelijk verstoren van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis alsmede het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis. Ontheffing wordt gevraagd voor het overtreden van de verbodsbepalingen zoals genoemd in:

- artikel 3.1, tweede lid, van de Wnb voor wat betreft het opzettelijk beschadigen, vernielen of wegnemen van nesten of rustplaatsen van de huismus (*Passer domesticus*) en de gierzwaluw (*Apus apus*);
- artikel 3.1, vierde lid, van de Wnb voor wat betreft het opzettelijk storen van de huismus (*Passer domesticus*);
- artikel 3.5, tweede lid, van de Wnb voor wat betreft het opzettelijk verstoren van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) en de ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*);
- artikel 3.5, vierde lid, van de Wnb voor wat betreft het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) en de ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*).

De ontheffing wordt aangevraagd voor de periode 1 september 2024 tot en met 31 december 2028.

Bij de aanvraag zijn de volgende, voor dit besluit relevante, documenten toegevoegd:

- Mitigatieplan renovatie/sloop woningen Klinkerlandstraat e.o. te Herkingen, Blom Ecologie B.V., project: 2023-0065, 7 maart 2023 (ODH644048);
- Aanvullend onderzoek ecologie Klinkerlandsestraat e.o. te Herkingen, Blom Ecologie B.V., project: 2022-0010, 30 januari 2023 (ODH644049).

Procedure

Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. Op grond van het overgangsrecht in de Aanvullingswet natuur Omgevingswet is de Wet natuurbescherming nog van toepassing op deze procedure.

Titel 4.1 van de Algemene wet bestuursrecht en artikel 5.1 van de Wnb zijn toegepast op deze aanvraag.

Doordat de aangeleverde gegevens onvolledig waren, is op 23 november 2023 verzocht om aanvullende gegevens.

Op 18 december 2023 hebben wij de volgende aanvullende gegevens ontvangen:

- Mitigatieplan renovatie/sloop woningen Klinkerlandstraat e.o. te Herkingen, Blom Ecologie B.V., project: 2023-0065, 18 december 2023 (ODH915365);
- Aanvullende informatie Herkingen, Blom Ecologie B.V., project: 2023-0065, 18 december 2023 (ODH915364).

Verlenging

Met toepassing van artikel 5.1, tweede lid, van de Wnb hebben wij op 14 april 2023 de termijn voor de afhandeling van de aanvraag met zeven weken verlengd.

Bevoegd gezag

De activiteit wordt verricht binnen de provincie Zuid-Holland. Gelet op de bepalingen in artikel 1.3 van de Wnb zijn wij bevoegd gezag voor de beoordeling van de aanvraag.

Toetsingskader en grondslag beschikking

De aanvraag is getoetst aan de artikelen 3.1, 3.3, 3.5 en 3.8 van de Wnb en de Beleidsregel uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland.

De huismus en de gierzwaluw zijn van nature in Nederland in het wild levende vogels en beschermd op grond van artikel 1 van de Vogelrichtlijn.

Op grond van artikel 3.1, tweede en vierde lid, van de Wnb is het verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van de huismus en de gierzwaluw te beschadigen, vernielen of weg te nemen en de huismus opzettelijk te verstoren.

De gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis zijn van nature in Nederland in het wild levende dieren van soorten genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn. De ruige dwergvleermuis is tevens opgenomen in bijlage II bij het Verdrag van Bern.

Op grond van artikel 3.5, tweede en vierde lid, van de Wnb is het verboden:

- de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis opzettelijk te verstoren;
- voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis te beschadigen of te vernielen.

Op grond van artikel 3.3, vierde lid en artikel 3.8, vijfde lid, van de Wnb wordt een ontheffing slechts verleend indien:

- er geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- de ontheffing nodig is omdat één van de belangen genoemd in artikel 3.3, vierde lid, aanhef en onder b, respectievelijk artikel 3.8, vijfde lid, aanhef onder b, van de Wnb aan de orde is; en
- de maatregelen niet leiden tot verslechtering van de staat van instandhouding respectievelijk er geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Beoordeling

Aanvraag

Oost West Wonen is voornemens om de woningen aan de Oranjestraat 2 tot en met 12 (even), Fortstraat 18 tot en met 32 en Krammerstraat 2 tot en met 12 (even) te Herkingen te renoveren. In de woningen aan de Klinkerlandsestraat 12 tot en met 52 (even) zijn geen verblijfplaatsen of nestlocaties aangetroffen. Oost West Wonen is voornemens om deze woningen te slopen.

De aanvraag heeft betrekking op de volgende renovatiewerkzaamheden:

- het vervangen van kozijnen en beglazing;

- het vervangen van goten en/of hemelwaterafvoer;
- het vervangen van de dakpannen en aanbrengen dakisolatie;
- het aanbrengen of aanvullen van spouwisolatie;
- het aanbrengen van mechanische ventilatie.

De werkzaamheden worden gefaseerd uitgevoerd waarbij het plangebied is opgedeeld in vier woonblokken (zie appendix I). Woonblokken 1 en 2 worden gerenoveerd ten tijde van het broedseizoen van de huismus, zijnde van maart tot en met augustus. Dit is het gedeelte van het plangebied waar de minste huismusnesten zijn aangetroffen. Woonblokken 3 en 4 worden buiten het broedseizoen gerenoveerd. De werkzaamheden staan gepland te starten in september 2024 en duren naar verwachting tot uiterlijk 31 december 2028. Bij de verleende ontheffingsperiode, welke loopt tot en met 31 december 2029, is rekening gehouden met eventuele uitloop van de werkzaamheden en de opgelegde monitoringsplicht.

Overtreding verbodsbepaling(en)

Om te bepalen of sprake is van overtreding van de Wnb heeft in 2022 nader onderzoek plaatsgevonden naar de aanwezigheid van de huismus, de gierzwaluw, de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis binnen het plangebied. Het onderzoek is uitgevoerd volgens het Kennisdocument Gierzwaluw en het Kennisdocument Huismus (BIJ12) en het Vleermuisprotocol (2021), met uitzondering van het onderzoek naar massawinterverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis. Door de beperkte warmte-bufferende capaciteit van de aanwezige huizen, bestaande uit twee bouwlagen, is de aanwezigheid van massawinterverblijfplaatsen namelijk op voorhand uit te sluiten. Daarmee is voldoende aannemelijk gemaakt dat de functies van het plangebied voor de huismus, de gierzwaluw, de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis in kaart zijn gebracht. Hiermee zijn wij van mening dat de onderzoeksinspanning voldoende is geweest.

Huisumus

De huismus is in het plangebied aangetroffen. Onder de dakpannen aan de voor- en achterzijde van de woningen aan de Fortstraat 18 tot en met 32 en Krammerstraat 1 tot en met 12 (even) zijn in totaal 38 nestlocaties aanwezig. Tevens is er essentieel leefgebied aanwezig binnen het plangebied bestaande uit enkele grote bomen, groenblijvende struiken en planten. Deze worden niet aangetast door de werkzaamheden en blijven te allen tijde toegankelijk en geschikt. De exacte locaties van de nestplaatsen en het essentieel leefgebied zijn weergegeven in appendix II. Met de geplande werkzaamheden gaan deze nestlocaties verloren en worden individuen opzettelijk verstoord. Het verlies van deze hoeveelheid nestlocaties is van wezenlijke invloed op de lokale staat van instandhouding. Hiermee worden de verbodsbepalingen zoals bedoeld in artikel 3.1, tweede en vierde lid, van de Wnb overtreden.

Gierzwaluw

De gierzwaluw is in het plangebied aangetroffen. Er zijn twee nestlocaties aanwezig. De exacte locaties zijn weergegeven in appendix II. Met de geplande werkzaamheden gaan deze nestlocaties verloren. Hiermee wordt de verbodsbepaling zoals bedoeld in artikel 3.1, tweede lid, van de Wnb overtreden.

Gewone dwergvleermuis

De gewone dwergvleermuis is in het plangebied aangetroffen. Er zijn twee zomerverblijfplaatsen en twee paarverblijfplaatsen aanwezig. De exacte locaties zijn weergegeven in appendix III. Van zomer- en paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis mag er redelijkerwijs vanuit worden gegaan dat deze ook in gebruik zijn gedurende milde winters door één of enkele individuen als winterverblijfplaats. Met de geplande werkzaamheden gaan deze verblijfplaatsen verloren en worden individuen opzettelijk verstoord. Hiermee worden de verbodsbepalingen zoals bedoeld in artikel 3.5, tweede en vierde lid, van de Wnb overtreden.

Ruige dwergvleermuis

De ruige dwergvleermuis is in het plangebied aangetroffen. Er is één paarverblijfplaats aanwezig. De exacte locatie is weergegeven in appendix III. Van paarverblijfplaatsen van de ruige dwergvleermuis mag er redelijkerwijs vanuit worden gegaan dat deze ook in gebruik zijn gedurende milde winters door één of enkele individuen als winterverblijfplaats. Met de geplande werkzaamheden gaat deze verblijfplaats verloren en worden individuen opzettelijk verstoord. Hiermee worden de verbodsbepalingen zoals bedoeld in artikel 3.5, tweede en vierde lid, van de Wnb overtreden.

Voorgestelde maatregelen

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de huismus, de gierzwaluw, de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis tot een minimum te beperken, worden maatregelen voorgesteld zoals beschreven in het rapport 'Mitigatieplan renovatie/sloop woningen Klinkerlandstraat e.o. te Herkingen' van 18 december 2023 en de aanvullende gegevens van 18 december 2023. Deze maatregelen zien onder andere op het ongeschikt maken van de bebouwing buiten het broedseizoen van de huismus en de gierzwaluw en in de actieve periode van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis en het treffen van compenserende en mitigerende maatregelen. De werkzaamheden worden uitgevoerd onder begeleiding van een ecologisch deskundige met kennis van de huismus, gierzwaluw, gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis.

Geen andere bevredigende oplossing

Het project is locatiegebonden aangezien het gaat om het uitvoeren van renovatiewerkzaamheden. Om bij te dragen aan de duurzaamheidsdoelstellingen, en om het wooncomfort en de gezondheid van de bewoners te waarborgen, is Oost West Wonen voornemens duurzaamheidsmaatregelen toe te passen. De meest effectieve manier van energetisch verduurzamen is het isoleren van spouwmuren, vloeren, daken en het vervangen van kozijnen. Inpandige verduurzamingsmaatregelen resulteren doorgaans niet tot dezelfde isolatiewaarden als uitpandige isolatie. Hiermee zijn de doelstellingen niet haalbaar. Daarnaast veroorzaakt inpandige isolatie grote overlast voor de bewoners van de woningen, welke tijdelijk moeten verhuizen ten tijde van de renovatie. Dit leidt tot een onevenredig grote overlast, wat niet wenselijk is. Uitpandige isolatie is derhalve wenselijker en effectiever dan inpandige isolatie. Daarnaast gaan de aangetroffen verblijf- en nestplaatsen met het isoleren van binnenuit tevens mogelijk verloren gezien de gewijzigde klimatologische omstandigheden. Een alternatief voor renovatie is sloop- en nieuwbouw. Hierbij gaan de aangetroffen nest- en verblijfplaatsen tevens verloren. Tot slot is sloop- en nieuwbouw interessanter dan renovatie wanneer de bouwkundige staat van het gebouw dermate slecht is en daardoor grotere investering benodigd is om de kwaliteit van de woningen naar de huidige standaarden te brengen. Dat is bij deze woningen niet het geval. Renovatie is in deze situatie het meest rendabel.

Wat betreft de werkzaamheden worden alle mogelijke mitigerende uitvoeringsmaatregelen getroffen om effecten op de huismus, de gierzwaluw, de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis te verminderen, hetgeen wordt opgenomen en geborgd in een ecologisch werkprotocol. Zo wordt er rekening gehouden met de kwetsbare periode van de huismus, de gierzwaluw, de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis en worden er maatregelen genomen om effecten tijdens de werkzaamheden te verminderen.

Gelet op de noodzaak en wijze van uitvoering is voldoende aangetoond dat geen andere bevredigende oplossing voorhanden is. Met de gekozen werkwijze, planning en periode van uitvoering, wordt schade aan de huismus, de gierzwaluw, de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis zoveel mogelijk voorkomen.

Belangenonderbouwing

De ontheffing is aangevraagd op grond van het belang van 'de volksgezondheid of de openbare veiligheid', zoals genoemd in artikel 3.3, vierde lid, aanhef en onder b, sub 1, van de Wnb en 'de volksgezondheid of de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten', zoals genoemd in artikel 3.8,

vijfde lid, aanhef en onder b, sub 3, van de Wnb.

Op 30 juni 2022 hebben Aedes, Woonbond, VNG en de minister voor de Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening de Nationale Prestatieafspraken ondertekend (Aedes, 2022). Deze afspraken zijn voornamelijk gemaakt om de leefbaarheid van Nederland hoog te houden en het woningtekort terug te dringen. Gezien de grote opgaven in de woningmarkt willen het ministerie en de andere belanghebbenden graag snel inzetten op het uitbreiden van het woningaanbod en het verduurzamen van het huidige aanbod. Woningbouwcorporaties gaan tot en met 2028 versneld verduurzamen. Dit sluit aan bij het doel om in 2030 675.000 woningen vergaand te isoleren en om 450.000 bestaande corporatiewoningen aardgasvrij te maken. Ook het verbeteren van het binnenklimaat maakt onderdeel uit van de beoogde verduurzamingslag, gezien een slecht binnenklimaat kan leiden tot meerdere gezondheidsklachten (RIVM, 2007,2012 & Fisk, 2007). Ook leidt het verduurzamen van woningen tot een reductie in de CO₂- en fijnstofuitstoot gezien minder fossiele brandstoffen geconsumeerd hoeven te worden om een gezond binnenklimaat te handhaven. In huidige staat hebben de woningen een energielabel van gemiddeld C tot D. Na het uitvoeren van de geplande werkzaamheden zullen de woningen energielabel A+ of A++ hebben. Door de reductie in uitstoot van schadelijke gassen en luchtdeeltjes wordt ook de volksgezondheid gediend. Een slechte luchtkwaliteit leidt tot diverse klachten zoals klachten aan de luchtwegen als hoesten, piepen en kortademigheid. Ook bestaande chronische long- of hart- en vaatziekten kunnen erdoor verergeren (RIVM, 2012). Niet alleen heeft het verwarmen van woningen een directe invloed op de luchtkwaliteit en dus de volksgezondheid, ook indirect is de uitstoot van broeikasgassen schadelijk. Het verduurzamen van woningen draagt derhalve bij aan het waarborgen van de volksgezondheid.

Gelet op het voorgaande zijn wij van oordeel dat de genoemde belangen voldoende zijn onderbouwd om de negatieve effecten op de huismus, de gierzwaluw, de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis, welke als gevolg van de uitvoering van het project zullen optreden, te rechtvaardigen.

Staat van instandhouding

Huisumus

Als gevolg van de renovatiewerkzaamheden gaan 38 nestlocaties verloren. Voor april 2023 zijn 83 tijdelijke voorzieningen van het type NK MU 06 van Vivara Pro gerealiseerd aan bebouwing in de omgeving (zie appendix IV). De woonblokken worden in twee fases ongeschikt gemaakt waarbij de volgende twee woonblokken pas ongeschikt worden gemaakt wanneer de voorgaande twee woonblokken weer toegankelijk en geschikt zijn gemaakt als nestplaats. Hierdoor zijn te allen tijde tenminste twee woonblokken toegankelijk en geschikt als uitwijkmogelijkheid binnen het plangebied. In de permanente situatie worden alle daken weer toegankelijk en geschikt gemaakt als nestlocatie door vogelschroot aan te brengen op de vierde panlat of deze in zijn geheel weg te laten. Hierdoor zullen ten minste de eerste drie rijen dakpannen beschikbaar zijn voor de huismus als nestplaats. De genoemde maatregelen worden getroffen conform de richtlijnen uit het meest recent geldende Kennisdocument Huisumus (BIJ12).

Het ongeschikt maken van de aangetroffen nestlocaties van de huismus wordt gefaseerd uitgevoerd waarbij het plangebied is opgedeeld in vier woonblokken (zie appendix I). Woonblok 1 en 2 worden tegelijkertijd ongeschikt gemaakt en woonblok 3 en 4 worden tegelijkertijd ongeschikt gemaakt. Woonblokken 3 en 4 mogen pas ongeschikt gemaakt worden wanneer de daken van de eerste twee woonblokken weer toegankelijk en geschikt zijn gemaakt als nestlocatie. Dit hebben wij opgenomen in de voorschriften. Buiten de kwetsbare broedperiode, van 1 maart tot en met 31 augustus, en buiten koude perioden, gedefinieerd als perioden vanaf drie dagen aanhoudende (nacht)vorst, en op voorwaarde dat ten minste twee derde van het totale aantal nesten behouden blijft gedurende de betreffende winterperiode), worden de nesten ongeschikt gemaakt om te voorkomen dat huismussen aanwezig zijn in het plangebied ten tijde van de uitvoering van de werkzaamheden. Indien sprake kan zijn van late vervolglegels (ter beoordeling van deskundige) dient ook de maand september te worden ontzien. Het ongeschikt maken van de nesten wordt gedaan door het lichten van dakpannen en het hierna plaatsen van weringborstels.

Alvorens de werkzaamheden gestart worden dient een controle door een ecologisch deskundige uitgevoerd te worden om uit te sluiten dat individuen zich nog binnen de bebouwing bevinden. Dit hebben wij opgenomen in de voorschriften. Daarmee wordt voorkomen dat individuen worden verwond of gedood. De genoemde maatregelen worden getroffen conform de richtlijnen uit het meest recent geldende Kennisdocument Huismus (BIJ12).

De huismus komt voor in de directe omgeving van het plangebied en maakt deel uit van een populatie binnen Herkingen. Per veldbezoek zijn in totaal circa 60 huismussen waargenomen. Gedurende het onderzoek zijn 54 nesten van de huismus vastgesteld. Van deze nesten bevonden zich er 38 binnen het plangebied, de overige nesten zijn aangetroffen in de directe nabijheid van het plangebied. Omdat 38 nestlocaties van de huismus permanent verloren gaan en dit meer dan de helft is van de lokale populatie, dient de effectiviteit van de weer toegankelijk en geschikt gemaakte daken voor de huismus te worden gemonitord. De monitoring dient te worden uitgevoerd conform de richtlijnen voor het onderzoek van nestlocaties van de huismus uit het meest recent geldende Kennisdocument Huismus (BIJ12). Uit deze monitoring moet blijken of de huismus gebruik maakt van de daken als nestlocaties. Dit dient onderzocht te worden in het eerste jaar na het weer beschikbaar komen en het functioneel zijn van de daken. De resultaten van de monitoring dienen vóór 1 december van datzelfde jaar te worden aangeleverd in een monitoringsverslag bij de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid. Indien blijkt dat de voorzieningen niet afdoende zijn en meer dan een derde van de nestlocaties niet opnieuw in gebruik is genomen, dient ofwel een plan van aanpak te worden aangeleverd bij de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (voorschrift 1) met daarin een voorstel voor extra maatregelen en/of optimalisatie, ofwel een rapport met een ecologische onderbouwing dat de uitblijvende effectiviteit niet toe te schrijven is aan de getroffen maatregelen maar aan andere factoren. Dit hebben wij opgenomen in de voorschriften.

Gezien de maatregelen, de opgelegde monitoringsverplichting en hetgeen geborgd in de voorschriften, is het aannemelijk dat de huismus in de directe omgeving aanwezig blijft.

Gierzwaluw

Als gevolg van de renovatiewerkzaamheden gaan twee nestlocaties verloren. Voorgesteld is om de werkzaamheden aan de woonblokken waar de gierzwaluwnesten zijn aangetroffen in het broedseizoen van de huismus uit te voeren. Wij zijn van mening dat de werkzaamheden aan de woningen waar de nestlocaties zijn aangetroffen, gelegen aan de Fortstraat 19 en Oranjestraat 2, en de naastgelegen woningen gelegen aan de Fortstraat 21 en Oranjestraat 4, tevens dienen te worden uitgevoerd buiten het broedseizoen van de gierzwaluw, dus tussen 1 september en 15 april. Indien sprake kan zijn van late vervolglegels (ter beoordeling van deskundige) dienen de nestplaatsen tot en met 15 september te worden ontzien en dienen de werkzaamheden te worden uitgevoerd tussen 15 september en 15 april. Dit hebben wij opgenomen in de voorschriften. Omdat de werkzaamheden aan de gierzwaluwnesten worden uitgevoerd in de periode dat de gierzwaluw niet in Nederland aanwezig is, worden de nestplaatsen voorafgaand aan de werkzaamheden niet ongeschikt gemaakt. In de permanente situatie worden tien nestkasten van het type NK GZ 03 van Vivara Pro ingebouwd in de gevels van de te renoveren woningen. Zie appendix V voor de locaties. De permanente voorzieningen dienen aanwezig en functioneel te zijn voordat de gierzwaluw weer aanwezig is in Nederland, vóór 15 april. In het broedseizoen dienen dus te allen tijde de oorspronkelijke nestlocaties of de permanente voorzieningen aanwezig te zijn. Dit hebben wij opgenomen in de voorschriften. De genoemde maatregelen worden getroffen conform de richtlijnen uit het meest recent geldende Kennisdocument Gierzwaluw (BIJ12). Hiermee worden er na de werkzaamheden voldoende uitwijkmogelijkheden aangeboden voor de gierzwaluw.

De gierzwaluw komt voor in de directe omgeving van het plangebied en maakt deel uit van een grotere populatie binnen Herkingen. Tijdens het soortgericht onderzoek zijn per veldbezoek in totaal circa twintig gierzwaluwen waargenomen. Het aantal laagvliegende gierzwaluwen waargenomen boven het onderzoeksgebied betreft circa tien individuen. Gezien de voorgeschreven maatregelen, is het aannemelijk dat de gierzwaluw in de directe omgeving aanwezig blijft.

Gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis

Als gevolg van de werkzaamheden gaan twee zomerverblijfplaatsen en twee paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis en één paarverblijfplaats van de ruige dwergvleermuis, allen met mogelijke milde winterfunctie, verloren. Voor april 2023 zijn twintig tijdelijke voorzieningen van het type VK WS 01 van Vivara Pro gerealiseerd aan de gevels in de directe omgeving van het plangebied. De exacte locaties zijn weergegeven in appendix IV. In de permanente situatie worden twintig voorzieningen van het type IB VL 06 in de gevels van de woningen gerealiseerd. De exacte locaties zijn weergegeven in appendix V. Hiermee worden er gedurende en na de werkzaamheden voldoende uitwijkmogelijkheden aangeboden voor de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis.

In de actieve periode van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis, die loopt van 15 april tot en met 15 oktober, worden de zomer- en paarverblijfplaatsen ongeschikt gemaakt om te voorkomen dat er vleermuizen aanwezig zijn in de bebouwing ten tijde van de uitvoering van de werkzaamheden. Dit wordt uitgevoerd door het plaatsen van exclusion flaps. De weersomstandigheden dienen ten tijde van het ongeschikt maken gedurende tenminste vijf dagen gunstig te zijn (minimaal 10 graden, minder dan 5 Bft en droog), waarvan minimaal drie van de vijf dagen aaneengesloten met gunstige weersomstandigheden. Bij het ongeschikt maken in het najaar dienen alle vijf dagen met goed weer doorlopen te zijn vóór 15 oktober. Het ongeschikt maken later dan 15 oktober is niet mogelijk. Bij overdag slecht weer, en 's avonds rond zondondergang en in de nacht goed weer telt dit nog steeds als gunstige weersomstandigheden. De weersomstandigheden dienen door de ecoloog te worden opgenomen in het logboek (voorschrift 2). Indien invliegopeningen met elkaar in verbinding staan, dient per drie meter minimaal één exclusion flap geplaatst te worden. De overige openingen mogen dan ongeschikt worden gemaakt met weringsborstels, rugvulling of vulschuim zonder plakranden. Na het ongeschikt maken, en voorafgaand aan de werkzaamheden, dient een controlebezoek te worden uitgevoerd door de ecologisch deskundige met behulp van een batdetector om de aanwezigheid van vleermuizen in de bebouwing uit te sluiten, alvorens het plangebied wordt vrijgegeven. Dit hebben wij opgenomen in de voorschriften. Daarmee wordt voorkomen dat er dieren kunnen worden verwond of gedood. De genoemde maatregelen worden getroffen conform de richtlijnen uit het meest recent geldende Kennisdocument Gewone dwergvleermuis en Ruige dwergvleermuis (BIJ12).

De gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis komen verspreid voor in de directe omgeving van het plangebied en op grotere schaal binnen Herkingen. Gelet op de maatregelen en hetgeen geborgd in de voorschriften, is aannemelijk dat de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis in de directe omgeving aanwezig blijven.

Concluderend

Op grond van het vorenstaande zijn wij van mening dat de maatregelen, met inachtneming van de voorschriften, voldoende zijn om negatieve effecten te voorkomen dan wel tot een minimum te beperken en dat de werkzaamheden niet leiden tot verslechtering van de staat van instandhouding van de huismus, de gierzwaluw, de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis.

Ecologisch werkprotocol

De start van de werkzaamheden dient gemeld te worden bij de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid. De werkzaamheden en de wijze waarop de maatregelen worden uitgevoerd dienen in een ecologisch werkprotocol te worden opgenomen. Dit protocol dient bij het melden van de start van de werkzaamheden meegestuurd te worden. Voorts dient het protocol op de locatie aanwezig te zijn. Hierdoor weten ook de uitvoerders op welke wijze de werkzaamheden zorgvuldig moeten worden uitgevoerd. Wij hebben dit in de voorschriften 1, 2 en 3 vastgelegd.

Samenhangende besluiten

Bij deze beoordeling is uitsluitend gekeken naar mogelijke effecten op de huismus, de gierzwaluw, de gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis op basis van de aangeleverde informatie. Er kunnen nog andere

toestemmingen nodig zijn om de gevraagde activiteit te kunnen uitvoeren, bijvoorbeeld van de gemeente of het waterschap.

Conclusie

Op grond van het vorenstaande kan de gevraagde ontheffing als bedoeld in artikel 3.3, eerste lid, en artikel 3.8, eerste lid, van de Wnb worden verleend.

Appendix I Renovatieroute met fasering

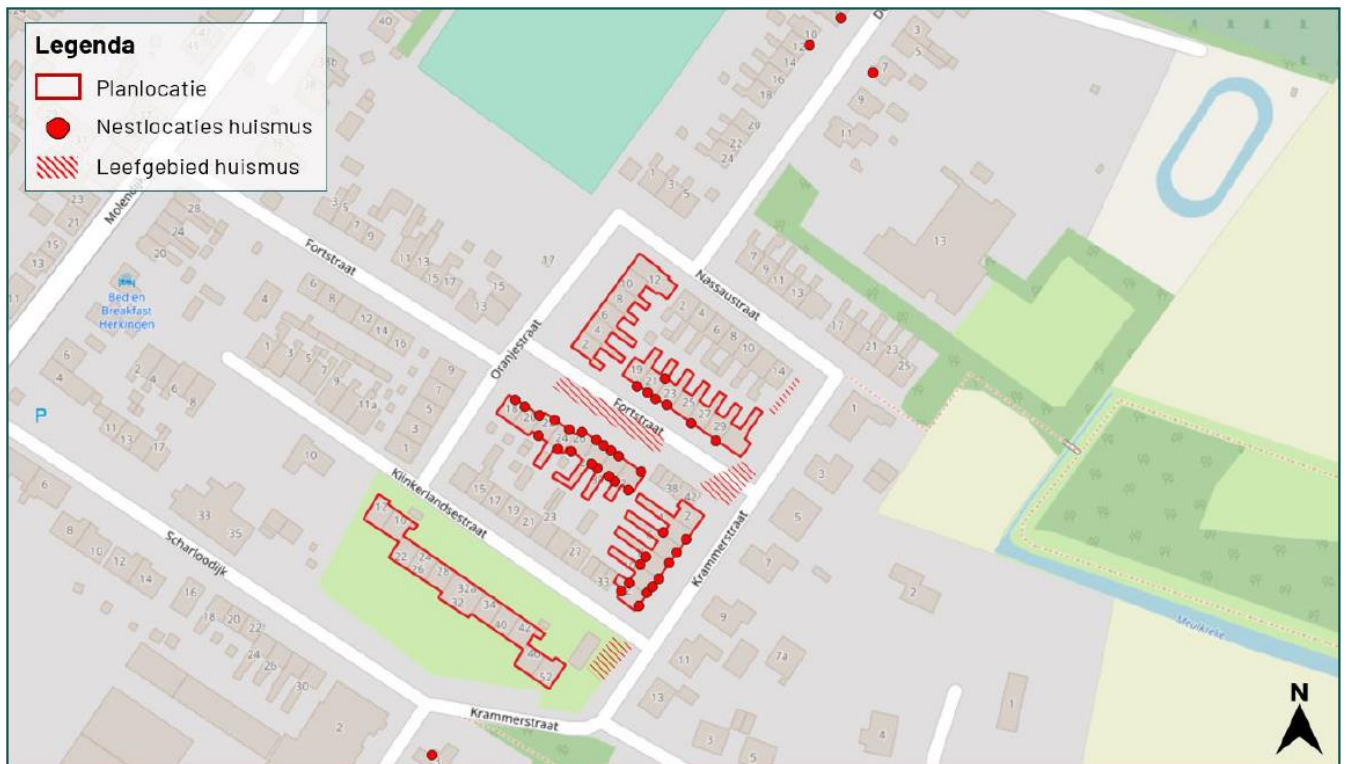
Bron: Blom Ecologie B.V., 18 december 2023

Appendix II Aangetroffen nestlocaties huismus en gierzwaluw

Bron: Blom Ecologie B.V., 30 januari 2023

Appendix III Aangetroffen verblijfplaatsen vleermuizen

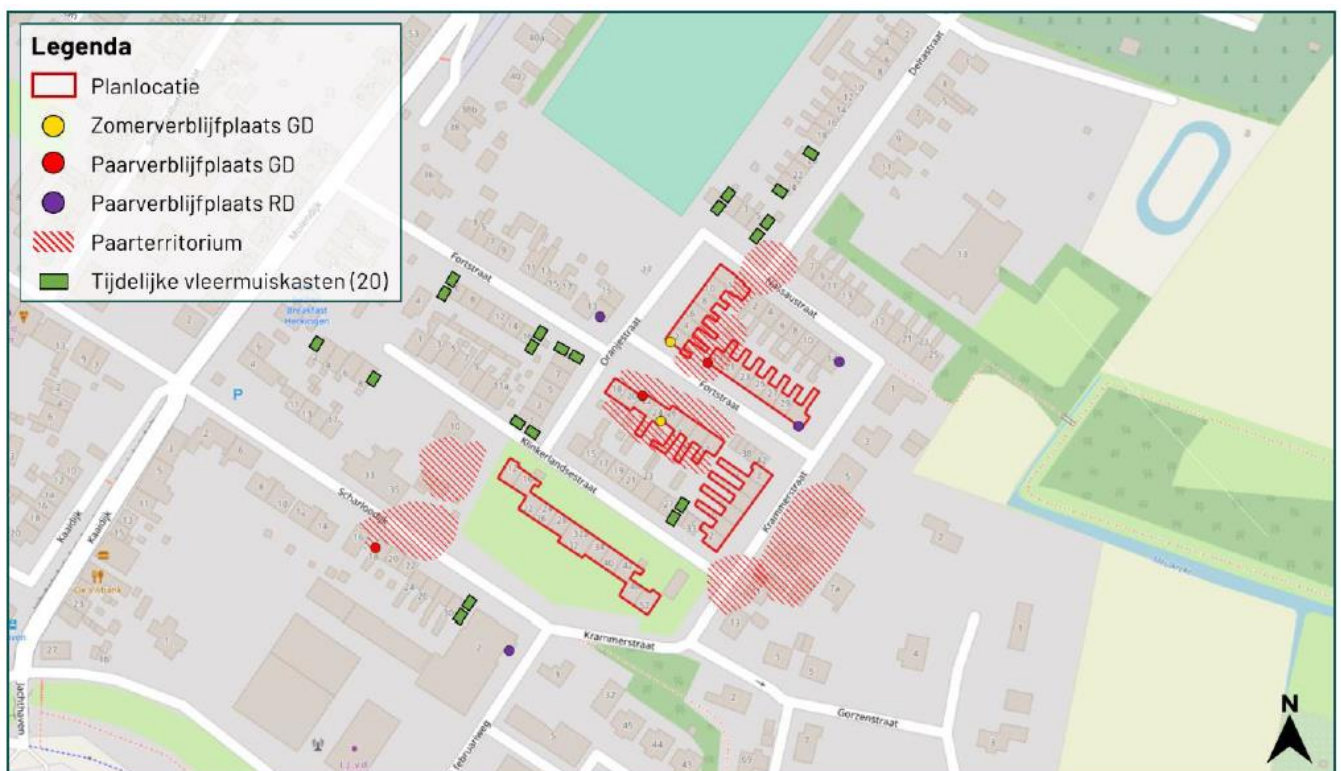
Bron: Blom Ecologie B.V., 30 januari 2023

Appendix IV Locaties tijdelijke voorzieningen huismus en vleermuizen

Bron: Blom Ecologie B.V., 7 maart 2023

Appendix V Locaties permanente voorzieningen gierzwaluw en vleermuizen

Bron: Blom Ecologie B.V., 7 maart 2023

